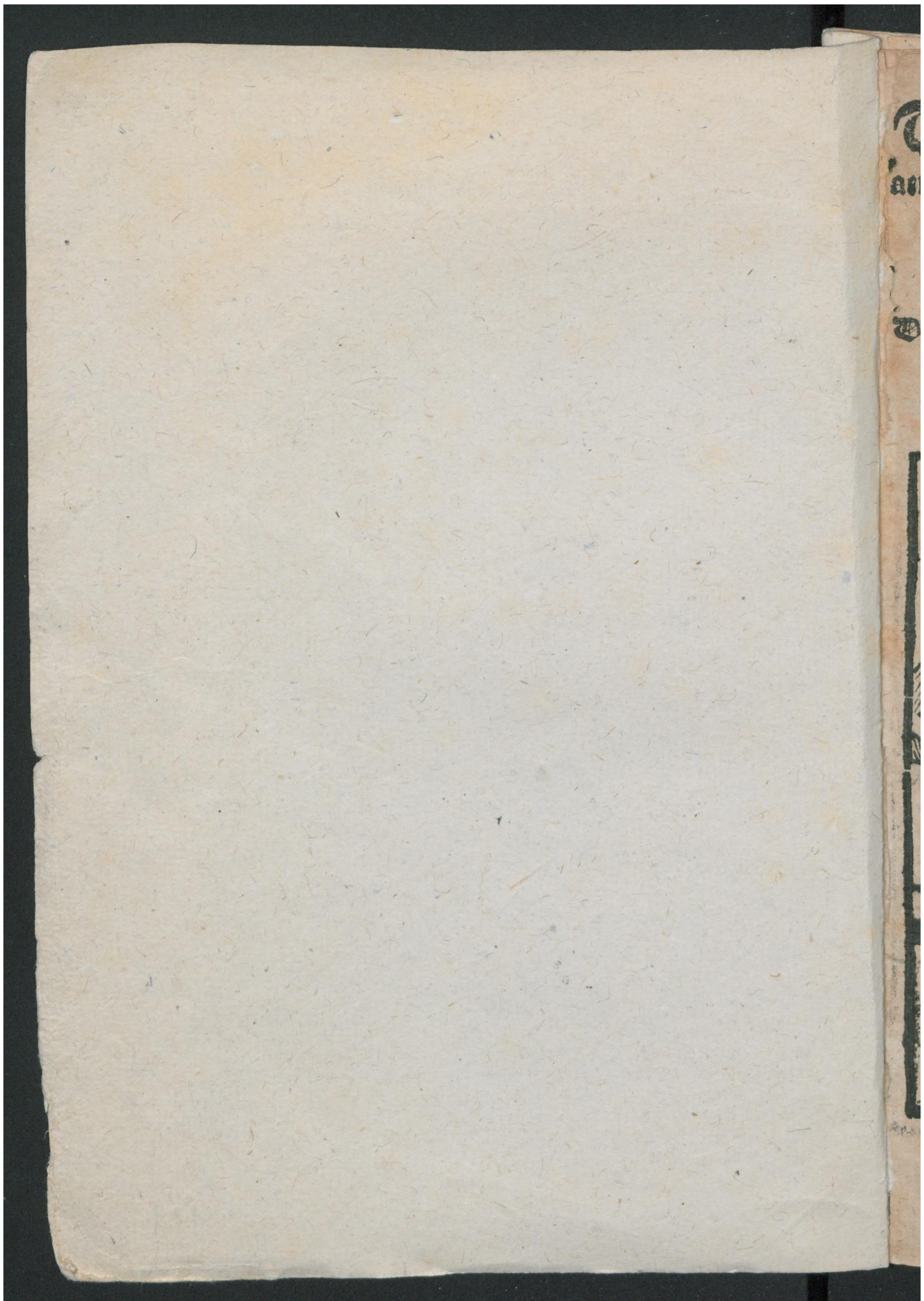

Trouhertighe vermaninghẽ

aen het vereenichde Nederlandt / om niet te luysteren na eenige ghestropde ende versierde vreed-Articulen / nu onlangs wtghegaen ende int gheschrifte van hant tot hant wtghecoppeert / eñ naderhandt door eenvoudicheyt inden Druck ghebracht.

Dienende tot eene waerschouwinghe van alle vrome Christenen / ende beminders vande Nederlantsche vryheyt.

Beschreven door een lief-hebber der selve vryheyt.

Ghedruckt int Jaer ons Heeren M. D C. V.

Tot den Leeser.

GOetwillige ende beminde leser, daer syn onlangs naer 'tsluyten vanden peys in Engelant, alhier onder ons nieuwe propoosten van Vredehandelinge tusschen d'Eertzhertoge ende dese vereenighde Nederlanden verresen, en oock vercoft, sekere versierde artyckelen, by de welcke onder andere poincten belooft ende angeboden werr, dat niemant in syne conscientie beswaert, maer neffens die Rooms Catolique oock die Reformeerde religie over al toe gelaten, ende die Provintien nae haere oude rechten ende vryheyden geregiert soude werden, ende dat tot onderhoudinge van dese ende meer andere seer behaechlijcke voorwaerden den Keyser met meer andere Coningen ende Vorsten hun te borge souden stellen, welcke propoosten schijnen hoe langer hoe meer onder ons aenghestooct ende verbreyt te werden, sulcx dat die listighe Spaens-gesinde op hope vande Spaensche slavernye ofte ten minsten van verwerringe in onsen staet, die ooren bestaen op te steken, die simpele en eeuvoudige op hope van ruste ende volcomene ontlastinge van allerhande beswaernissen hun verhuegen; maer alle goede Patrioten, houdende billicx, als gheleert door t'ondervintlick besoecken, sodane handelingen voor schadelick ende bedenckelick hun bekommeren, dwelck insiende, bin ick beweecht gheworden, omme tot gemeyne nutte ten voorschyne te laten comen, dese navolgende vertthoninge ende trouhertige waerschouwinge, die voor weynich jaren cots na d'onerkomste van den Eertz-hertog ende d'Infante wt Spanien by eenen getrouwen dienaer ende lief-hebber syns Vaderlandts beschreven ende in syn wterste, hem bereyde tottet vertreck nat'eewighe Vaderlandt, op voorsorge van dusdanige gheruchten ende raedtslagen aen eenen synen betrouden vrient by maniere van testament overgelevert ende bevolen is, om tot bevorderinge vande ghemeyne ruste deser landen, ende tot hanthavinge vande vercregene vryheyt ter bequamer tijt int licht te geven, willende midsdien, dat dit syn aertsche Vaderlandt, hy den meestentyt syns levens met raedt ende daet, so veel in hem was had by gewo[…], oock na syn vertreck in d'handelinghe over dese alderwichtichste saecke synes raets ende goetvindens niet en soude ontbeeren. Wesende dan oock gheensins te twijffelen, of den selven autheur sal in syn leste, dit werck herlesende, ende ten voorsz eynde overleverende die redenen ende middelen van dien voor de rechte waerheyt gehouden, ende sonder gheveynstheyt hier inne syns herten gront gesprokē ende achtergelaten hebben, als staende doemaels voor tstrenge oordel Gods, in welcken staet die Christenen alle betrachtinge van besonderen eyghen baet, midtsgaders alle Wereltsche passien ende beweechnisse van haet. nijt toorn ende vreese pleghen af te legghen, Heb derhalven nevens andere, hen dies wel verstaende, die dit werck met lust ghelesen ende gepresen hebben. t'selve nuttelick gevonden omme aenden dach te komen, ende oock gheacht, dattet nu den bequaemsten tijt was, omme tot voltreckinge van d'wterste wille des autheurs, tselve een weynich by my na ghe leghentheyt ende loop vanden tegenwoordigen tyt verandett, door den prent ghemeen te maken, ende te doen wanderen door dese onse vereenichde Nederlanden, verhopende ende van herten wenschende, dattet by allen dient aengaet, neerstelick ter herten ghenomē werde, ende dat die gene, die na de Spaensche regieringe noch een hertelick verlangē hebben, daer door (indien sy niet willens d'ooghen toe en sluyten) mochten opgeweckt worden, ende tot een beter verstant, op mercken ende achterdencken kommen, ende dat ander welcke die Spaensche regieringe hebben afgesworen, oft die in twyfelachtigen gemoede half en half staen, mogen tot stantvasticheyt beweecht ende van alle bedriechlicke ondercruypinge vroet gemaect, ende gewaerschout worden.

IRENEVS AMMONIVS.

Et schynt / O beminde Nederlandt dat ghy dit Jaer
hart bestormt sult worden/beyde/met listigen valschen raet/en met
ghewelt van wapenen/ende dat de Heer Ertzhertoch Albertus van
Oostenryck/ghelyck hy hier bevoren synen staet ende kleedinge/heeft
verandert/ende in plaetse van des Roomschen Paus velt-teyckẽ/met
den rooden Cardinaels rock/int bloet der heyligen ghevervet/eenes Hertogen van
Brabants mantel omgehangen/also oock nu op een ander maniere sal beginnen te
handelen/ende te spreken/ende hem behelpen met Vossen vellen / om den voorseyden
mantel te stoffieren/dewyl die Leeuwenhuyt wil te cort vallen. Voor dese syne ghe-
walt/ende voor de huyt/ende Leeuwen klauwen/zyt ghy sonder allen twyfel onbe-
schroomt/als hebbende t'uyterste van deselve algereets beproeft/ende mannelyck af-
ghekeert/maer voor t'listighe Vossenvel heb ick noodich gheacht u een weynich te
waerschouwen/als wesende so veel te meer te vreesen/dewylt niet openbaerlic/maer
met bedeckte verborgene ondercruppinge u sal aencomen/daer wort veel ghestropt
van des Eertzhertochs eñ der Infante goedertierenheyt/van dis hertgrondelicke af-
fecktie/ende liefde die sy dese landen toedraghen/dat ghy nu allet misvertrouwen eñ
diffidenci behoort wt uwen herten te jaghen / als sullende handelen niet met eenen
Spangiaert/maer mit eenen gebooren Duytschen Prince/niet met eenen Coninck/
die verre over Zee woonende/weynich van u weet/ende te minder-treck tot u heeft/
ende voor dien ghy om syne overgroote macht willen/billick schroomt ende vreest/
maer met eenen Hertoch/die by u ende onder u sal woonen/gelyck een Vader by sy-
ne kinderen/die anders geen schatten noch rijcdom/dan die hy uyt uwen handen sal
ontfanghen/ende daerom niet op syn eyghen macht ende gewelt/maer op die herten
ende liefde van d'onderdanen/t'fondament van syne heerschappije sal moeten stellen/
die daer sal regieren nade privilegiẽ eñ oude vryhedẽ des Vaderlants/die niemant in
syne conscientie sal beswarẽ/cortelic/die alle wondẽ sal genesen/ende u tenemael doen
vergeten alle t'verledene jammer ende elende. Dit syn schijnbaerlicke schoone woor-
den/maer voor alle dingen sult ghy u laten waerschouwen/dattet niet woorden syn
van den Hertoch van Brabant/ende Infante / maer inder waerheyt anders niet/dã
ghemeyne mans callingen/ten aldereersten bedacht ende wtgegeven/by listige quaet
gesinde/ende daer na aengenomen ende verbreyt by eenige slechte ende vroome/die
bedrogen synde/voorts andere meer helpen bedriegen/dienende alleenlick tot een aẽ-
lockinge/eñ als speck op de val/om u luyden van trouwen raet/ende heylsame ver-
maningen/vande ghene die uwe behoudenis soecken/af te leyden/ende na hare val-
sche ende giftige propoosten te doen luysteren/wel wetende/dat ghy terstondt in ha-
re stricken gevangen sult syn so haest sy u tot luysteren connen brengen/al wort ghy
schoon dat bedroch ghewaer/min of meer als het den muggen te late is/wanneer sy
na den hellen schijn van die keerssen vliegende hare vleugelen verbrant hebben. Eñ
mocht u vastelick versekeren/dat ghy even so weynich/sonder wterste ghevaer ende
schaden die ooren cont verleenen/als eene vrome Dochter met behoudener eeren/ee-
nen oncuyschen boeve can te spraeck staen. Sulckx hebt ghy met grooten schaden
(die oock die Gecken pleech wijser te maken) in die voorleedene Jaren beproeft/te
weten/datter noyt vredehandelinghe onderleyt is/of daer syn/dan geheele provin-
cien/dan eenige naemachtige Steden tot afval beweecht/ende van u lichaem afge-
scheurt/wesende telckenmael die Vreeds handlingen/met heerlicken schijn eñ won-
der hope vande simpelen begost/maer altoos int leste bevonden/dat men noch voor

de Privilegien/ vele min voor de religie eenighe sekerheyt conde erlangen/ ende niet-
temin worden met dierghelycke valsche handlingen eenige soo diep daer in ghelept/
dat sy niet weder te rugge keren konden/ maer inde spaensche slavernie hebben val-
len moeten/ als die exempelen met Gent/ Brugge / ende andere in versche gedachte-
nis syn. Vele schandelicker sult ghy nu vanden vyant bespot en bedrogen wordẽ/ in-
dien ghy u metten boven verhaeldẽ soeten gesanc tot luysteren bewegen laet/ want
ter handling comende/ sult ghy terstont vernemen/ dat dese stropingen niet dan stra-
ten eñ muelen waren syn/ De Hertoch van Brabant sal verclarẽ/ dat syne meynin-
ge verre van daer is/ eñ ghy sult met dese presentatyen/ die ghy u selfs inbeelt/ in ghe-
lijcker voegen bedrogen worden/ als die thien blinden van Vlenspiegel/ die hun thiẽ
Cronen met bloote woorden schencte/ eñ als sy daer op ten gelage giengen ende den
weert betalen souden/ hadse niemant ontfangen. Dat sulcx de rechte waerheyt is/
sult ghy claerlick verstaen/ aenmerckende des Eertshertoghen werckẽ/ die immers
meer behooren te gelden als ydele woorden/ die hier en daer in schuyten eñ op wa-
gens/ sonder eenen gewissen autheur gestropt worden. Hy heeft voor syn vertreck na
Spangien die Religie in verscheydene steden hart vervolcht/ eñ onder anderen eene
Jonge dochter doen levendich begraven/ daermede hen wech nemende alle oorsaeck
om van syn gemoet eñ meyninghe int stuck van de Religie eenichsins te twijffelen/
want al t'gene dat hy an mans personen dede/ condemnẽ met een ander schijn verbloe-
men/ als of sy yet tegens hem eñ syne regieringe onderleyt/ verraet gesticht/ oft cor-
respondents gehouden hadden. Van gelijcken heeft hy voor syn vertreck/ die vrye
Rijcx stadt Aken/ wesende in des Keysers ban/ met datelicke executie helpẽ bedwin-
gen/ om d'oeffeninge vande religie af te schaffen/ eñ den Magistraet te veranderen.
In gelijcker voegen heeft d'Admirant terstont na syn vertreck in Spaengien/ eñ wt
synẽ bevel/ vele stedẽ int Rijc/ als Wesel/ Goch/ Essen/ vande religie berooft/ die Pre-
dicanten verjaecht/ eñ Mispapen weder ingevoert. Aen den Bisschop van Pater-
born heeft Sy den 10. Januarij 1599. goetront geschrevẽ/ so verre de religie aldaer
niet verboden worde/ so souden syne Catolicke soldaten derwaerts comẽ/ eñ hy sou-
de noch de Ketters voor thangen/ noch de anderen voor tplunderen versekeren con-
nen/ Blijckende claerlick wt des Eerts hertogen missive aen Joffrou Sibilla Her-
togin te Cleve/ gedatiert te Nivelle dẽ 15. Septembris 1599. dat in syne presentie dẽ
raet besloten was/ om des Conincx eñ des Hertogẽ van Cleve rebellen (so luyden sy-
ne woorden) t'overtrecken Heeft nu de Eertshertoch in een vreemt gebiet/ daer hy
geen seggen en heeft/ dusdanige authoriteyt gebruyct? Heeft die stadt Aken/ die nie-
mant dan tgemene verbont des Roomschen Rijcx onderworpen is / die in crachte
van des rijcx wetten eñ ordonnantien (daerin de Keyser sonder des Rijcx-ledematen
niet met allen veranderen can) volcomen macht heeft/ of beyde religien/ of eene van
beyde te oeffenen/ dusdanigen gewalt lijden moeten? Wat hope isser dan/ dat in Ne-
derlant/ twelck de Hertoch van Brabant/ eñ d'Infante niet als vry/ maer als haer
proper erffenis achten/ daer mede sy na haren appetijt leven mogẽ/ die vryheyt van
religie toegelaten werden sal? Of meynt ghy dat de Hertoch op de reyse na Span-
gien syne meyninge verandert heeft? Dat hem de Paus van Romen (den welcken
hy te Ferara die voeten gecust heeft) eenen vreedsamen Geest heeft ingeblasen? Of
dat die Spansche inquisiteurs/ eñ Jesuijtsen raet syn herte vermorwet hebbẽ? Ge-
looft vryelic het contrarie/ eñ dat dese alle hem noch meer en meer tot bloetvergitẽ
eñ onbarmhertichz aengeprickelt/ eñ syn Herte/ so het te vorẽ van steẽ geweest is/ tot

 Yser

Pser ghemaeckt hebben. Men sal misschien segghen/dat hy van synen broeder den
Keyser anderẽ bericht eñ raet mach ontfangẽ hebbẽ/maer siet ooc des Keysers werc
ken aẽ/daer hy die Stadt van Akẽ/die in cracht van des Ryck wetten beyde religiẽ
vele Jaren lang vreedsamelic geoeffent/inden ban doet/ende metten Admirante/die
so grouwelicken gewalt tegens alle reden ende billicheyt int Rijck begaet / door die
vinger siet/ende den Ban spaert. Siet aen d'andere wercken des huyses van Oostẽ-
rijc/daer Ertzhertoch Ferdinand in Styrmarck/ende Corinthien die religie/die al
van synes Bestevaders Keyser Ferdinandi tyden af/aldaer opentlick toegelaten is
nu onlangst met gewelt verdrijft/die clachten ende protestatien van die Staten des
lants veracht ende inden wint slaet/die gevaer van een binnẽlantschen oorlog eñ vã
syn geheele lant te verliesen den welcken noch d'autoriteyt synes vaders eñ Groot-
vaders/noch dexempelen vande bloedige oorlogen in Vranckrijc eñ Nederlant/noch
de naheyt vanden Turc die aen haer landen paelt/tot eenige maticheyt ende discretie
int stuck vande religie bewegen can die niet eens bedencken wil/hoe gevaerlick dat
is/d'onderdanen met gewelt te dwingẽ ende te perssen in tgene dat dẽ Turck selfs
den synen toelaet/welc exempel recht over een stemt mette antwoort des Coninckx
van Spanien aen Ertzhartog Carl van Ostenryc gegevẽ/want als de keyser Max
imiliaen (een vreedlievende Prins/eñ geen vervolger vande religie/maer in alle sy-
ne handelingẽ matig/daerom hy ooc door beleyt vanden Paus ende Spanien/met
gift nagetracht is/synẽ broeder hertoch Carel voorsz na spaniẽ sont/om des Coninckx
gemoet tot gelyckematicheyt te bewegen/hem voor ogen stellende t'loffelycke exem
pel synes vaders Caroli v. die den religions vrede in Duytslant ingevoert had/eñ ver
manende tselve te volghen eer die onderdanen tot sulcken desperaetheydt ghebracht
werden/dat sy hen mochten afvallen/heeft hy hel en claer geantwoort/liever te wil-
len tlant verliesen/als den minsten inbreuc inde Catolycke relige te gedoogen. Ghy
weet oock wel/hoe dat hy inde Vredehandelinge tot Colen int Jaer 1579. dien van
de religie voor alle gunst ende ghenade niet meer en heeft willen toelaten noch belo-
vẽ/dan dat hyse niet en wilde hangen of branden/maer dat sy te lande souden wtrey
sen/eñ onder andere natien gelyc die Joden eñ dolende Heydens/herberch eñ schup-
linge soecken mogen. Van dese meyninge is tegenwoordelic dat gheheele huys Oo-
stenrijck. Alle moderatie ende discretie is met den Keyser Maximiliaen wech gestor
ven/ende syne soons hebben eenen bitteren haet teghen de religie wt de borsten van
de Spaensche moeder gesogen/ende wordẽ daer in mette dagelicxe conversatie van
de Jesuyters gestijft. Dit isset/dat inde Houwelicx voorwarden tusschen den Eertz-
hertogẽ ende Infante/(die in Brabant openbaerlic vercoft syn worden/so datmen
aen die waerheyt ende authentijckheyt der seluer niet en can twijvelen) so sterck eñ
crachtich bedwonghen wort/dat sy int stuck vande Religie ghene veranderinge en
sullen maecken/by verbeurte des Lants/twelck in sulcken gevalle de Coninck van
Spanien datelic wederom sal mogen aentasten/gevende onbeschroomt/ende sonder
eenighe veynsinge claer aenden dach/hoe eendrachtich dat sy met de Inquisitie van
Spanien in dit point syn/eñ ghedencken te blyven/wesende tien dubbelde blintheyt
ende dulheyt/datter eenige hen laten wijsmaken/dat de Hertoch eñ Infante/om dat
sy wanhopẽ over Hollant eñ zeelant/andersins te moghen meyster worden/inde reli
gie hem yetwes sullen voeghen/eñ toegheven moeten/want die Prophecye/dat noot
sakelick de leste Monarchy in Spanien opgericht werden moet/gelijc sy van aenbe
gin wten Oosten na Westen malcanderen gesuccedeert syn/wt Asiẽ na Griecklant

van

van daer na Romen/is den Coninck ende Spaenschen raet so vast ingebeelt / dat sy alle middelen van accommodatie noodeloos achten ende versekert houden/dat sy doch sonder dat/Heerē ende meyster ouer al werden/ eñ ten lesten in spyt van alle der Werelt beletselen/haren wille erlangen sullen : Ja laten haer duncken/dat sy door sodane accommodatie in de religie die correspondens metten Paus breken/ende de hope vande aenstaende Monarchy omstooten souden. Niette min of hy schoon na de tegenwoordigen tyt ende noot/hem eetwes voegen/ende in religie toelaten wilde/salt doch niet anders voor u syn/dan respyt vande Galge ende alles sal ghebroken worden/so haest die Spaensche eñ Jesuytsche raet (daer aen hy so hart verbonden is) sal meynen/dat sodane noot ende tyt is verandert/na d'oude regel/dat mē ketters geen trouw noch gheloove te houden schuldich is/ by namen den rebellen/die na tseggen vande Spanier/hare schuldige plicht tegen God ende den Coninc/deerste gebrokē hebben. Ende op dat niemant en dencke / desen regel Hæreticis non est servanda fides , een out ende ydel spreucxken is/om die simpele te verveerē/siet wat nut onsen tyden Doctor Ayala eē Spanier/Auditeur generael van des Princen van Parma Leger/in syn boec vande Crijchs-rechten tAntwerpen by Plantyn gedruckt/is schrijnende/seggende claerlick/dat alle contracten eñ verdragē/tusschen dē Prins eñ gewapende onderdanen oncrachtich/nul/ende van genen weerde syn/ende dat d'ondersaten hen daer op niet en connen verlaten/maer wijs ticker doen sullen/met ootmoedige requesten haren Prins ende Heere om vergiffenis biddende ende hare gheheele saecke zynder discretie stellende/welcken Spaensche Doctoor ghy grootelix behoort te dancken/voor so getrouwe/ronde/ende openhertige waerschouwinge/eñ u daer na te regieren/so niet sult ghy huyden of morgen t'onrechte over bedroch clagen/gemerct Doctor Ayala u met vollen mont warachtelyck verwijtē can/dat hyt u te voren ghesept/ende dat ghy synen raet veracht hebt. Om ten propooste weder te keeren/overlegt doch/wat fraye ghelegenheyt datter is aen dander syde om u te bespotten ende alle beloften met een graey ende schoonen deckmantel te vernietigen/ wāt als ghy eenige vryheyt vā religie/dat doch nemmermeer geschiedē sal) sout mogē verworuē hebben/sal de Hertoch van Brabāt eē vollen mont hebbē u aldus aen te spreken: Dewijl ic uwe conscientien heb vry gelatē om dat ghy altoos gesept hebt dat Godt alleen daer ouer behoort te heerschen/ so bewijst my nu ten minstē gehoorsaemheyt in anderen Wereltlicken saken/can hy dan door uwe slechticheyt daer toe comen/dat hy alle d'Officiers/Richters eñ Magistraten in steden eñ landen stelt/dat hy die vestingen eñ wapenē in syner hant crijcht/ende meyster wort vant heele speel/ so hebt ghy schoon den strick om den hals wesēde niemant so simpel/die nu en merct dat de Hertoch binnen corten Jaren (want het is een arm Weert/die niet gec'ach borghen can/ende veel beter connent Princen ende Coningen/die lange armen hebben) die saken in sulcker voegen belenden/ende die Staten na synen appetijt so can formeren ende onderrichtē/dat sy selfs requesten ouer gheven/ende om afschaffing vande Ghereformierde religie bidden/in sulcker voegen/dat hy oocschijnen sal genepcht te wesen/syn woort te houden/ende d'articulen te veranderen / niet van selfs/ maer ten eernstigē versoecke der Staten van tlant. Dit is vande religie/eñ van die vryheyt/die ghy dies angaēde te verwachten hebt/als van het swaerste ende wichtichste poinct eerst gesept/ende voor so vele des lants privilegien aengaet / mach ic u verseckeren/dat des Eertzhertogen hert eñ gedachtē wijt verschillen van die voorseyde stropingen ende geruchten/om twelc te bewijsen/ick u niet verre leyden/maer op

syne

syne eygene saken wijsen wil/ende segge/indien hy van herten genegen waer/so va
derlick te regieren/als voorgegeven wort/ende die clachten vande Provintien in di
stuck te beteren/soude hy ten minsten aende Staten van Brabant/Vlaenderen/Ar
tois/ende Henegow/eenich schijnsel daer af beginnen te toonen/die nu twintich Ia
ren herwaerts te vergeefs bidden ende verlangē/ dat sy vande vreemde natien mo
gen worden ontlast/dat den Raet met Nederlantsche Heeren besedt/ ende d'Officier
aen Lantsaten vergeven mochten werden/moetende sien eñ lijdē/hoe wel sy des ge
meynen Vaderlants verbondt verlaten/ eñ hen als vuyle slaven den Spangiaerden
onderworpē hebben/dat sy nochtans niet met allen te meer betrout/wt den raet ver
Slotē/eñ vreemde natien hun voor geset worden/dewelcke op de Casteelen dominieren
allerley moetwillen bedrijuē/ eñ met brant eñ plundering die Staten dreyghen/
schandelick oock/dat die op den Casteele t'Antwerpen, die Burgemeysters gedwo
gen hebben/om hun lichte vrouwen te bestellen / makende die Burghemeysters to
hare Coppelers ende Ruffianen/is dit niet eene crachtige levendige waerschouwin
voor u/om vastelick te besluyten dat d'Ertzhertoch ter liefde van u/ die hy Ketter
eñ rebellen schelt/ghene soeticheyt sal tonen/nu hy den genen/de welcke als ghehoo
same onderdanen voor hem op de knyen vallen/so weynich te willen weet? Oock e
can hy anders niet/noch in preiuditie des Coninckx van Spanien eenige veranderin
ge maken/van den welcken hy de landen te Leen ontfangen/ende deselue met and
re harde conditien na luyt vande Houwelicx voorwaerden met onwtsprekelicke t
bruek vande Provintien/vryheyt verbonden eñ gheknipt heeft/ aende Croon v
Spangien/om steets des Coninckx hulpe te ghenieten/ eñ wederom hem tot opbo
winge vande gepretendeerde Monarchy trouwelic te helpē/ want sy wetē wel/
dese landē van spangien afgescheyden/ende in vryheyt blijuēde/ sodane Monar
nemmermeer en can opgerichtet worden/ende hebben daerom van lange Iar
waerts besloten/die privilegien van Nederlant/het coste wat het wille/te refor
ren/om sonder beletsel vande selve/alle de macht/en middelen/ eñ die bequaemhe
van t'lant/tsy van Gelt/Schepen/ Haven/Vestingen eñ andersins / tot onderdr
kinge vande nabuerlanden/in Duytslant/Vranckrijck/ Engelant/ eñ alle andere t
misbruycken/gelijck die versche geschiedenissen metter daet betoont hebben/ hoe n
sy tot haren voornemen souden gecomen syn/indien sy die Nederlanden onder ha
absolute heerschappye gehadt hadde/waer wt ghy met eenen cont begrijpen wa
beuselingen dat het syn/alsmen u poocht wijs te maken/dat d'Eertzhertoch om sy
ner swacheyt willen minder is te vresen/eñ dat ghy nu voortaen met uwen eyghe
Prins/eñ niet met een Coninc van Spangien/eñ vreemde natien sult hebben te ha
delen/eñ dat ghy derhaluen alle diffidenty behoort af te leggē/want het sal nu voor
aen erger syn als opt te voren / in plaets van eenen / sult ghy u voor twee wachte
moeten/in plaets van eenen wijtgesenen/diemen alle dingen ouer Zee toeschrijven
eñ syne resolutie in wichtighen saken verwachten moeste/sal u desen Eertzhertoc
ghestadich metten strick boven thooft wesen/ ende dat net trecken/ so haest hy occa
sie siet. Over die verre absenty vanden Coninck/ ende t'wachten op syne resoluti
en/hebben wy dickwils syn voornemen belet/ende in d'assche sien vallen/ maer des
die altoos selfs by t'Haren sitten/u op de vingeren sien/ende op alle ghelegentheyt
loeren ende luysteren sal/wert syn en slach sekerlick nemen connen/tot uwe ellendig
verderffenis. Noch veel weyniger behoort ghy u misleyden te laten/door ydele blo
woordē/dat d'Ertzhertoch van Duytschen gebloet ende afcomst ende gheen Span

giae

gier en is/want eē gespanioliseert duytsch van een Spaensche Moeder geboren/in Spanien/ende in de school vande spaensche Inquisitie opgevoedet/mettē Koninc van Spanien so sterc verbonden die noch na den Paus De ertzetepcken rupct/die alle nacht eene Spaensche hoveerdighe/ende niet weyniger obstinate vrow/ als haren Peer vader geweest is/in syne armen heeft/ende vande selve/mitsgaders vādēn Jesuytschē raet/aengeprickelt wort van sulc eenen/seg ick/hebt ghy weyniger genade/beleeftheyt/eñ mededogenheyt over uwen elendigē staet te verwachten/als van meyn igen geboren Spanier. Nu sult ghy my vraghen/wat wtcomst dan? sullen wy eē eewige diffidency behouden? sal den oorloch nemmermeer een eynde nemen? sullen wy alle hope van eenen heylsamen vrede af leggen? Hierop geve ic u tot antwoort/dat ondersaten veel gewelts/ende ongelyck van hare Princē moeten lyden ende verdragen/eer sy tegen den selven opstaen/niet alleen om der conscientie wille/ dewijlse Godt daeronder gestelt ende bevolē heeft/oock ongelovige ende ongerechtige Overicheyden gehoorsaem te wesen/ende voor deselve te bidden/maer oock van wegen andere wereltlicke consideratien/ende om dat die binnenlantsche oorlogen/ende wapenen der ondersaten tegē haren Prince/hoewel rechtveerdich ende wettelic synde/dickwils meer quaets ende onheyls verwecken/als de tyrannye des Princen/die men daer door verhoopt t'ontgaen/ende mogen wel vergeleecken werde met eenighe medecijnen/die d'eene sieckte verdryvē eñ een andere quadere verweckē/dicwils oock den kranckē in perijckel vant levē brengē daerom sy oock gemydet behoorē te wordē so lange daer eenich ander raet of middel is/maer wanneer de ondersaten met alle gedult/eñ lijdtsaemheyt niet met allen connen gewinnen/ende tyrannye so wyt vercopt/dat alle Godtlicke eñ Wereltlijcke rechten toelaten vordere gehoorsaemheyt te weygeren/gelyc ghy u met alle mogelijcke eñ minschelicke middelen/met druckē/schulden/bidden/karmen/ende ootmoedige requesten ten wtersten toe geguyten/ende niet eer dan door dalderhoochste noot den Tyran rechtveerdelick verlaten hebt/ als hy in plaetse van uwe requesten beleefdelic te beantwoordē uwe Gesanten vermoorde/steden eñ landen met spaensche buels vervulde/syne ghesworene eedē ende articulen vande huldinge brack/ wet koppen/hanghen/branden/voortvoer/ synen stoel boven Godt settede/ende over die herten eñ conscientien herschen wilde/alsdan/seg ick/en isser voor dasgescheydene onderdanen gheen ander raet noch middel/dan soo mannelick ende stantvastich voor de vryheyt te vechten/als sy te voren gheduldich geweest syn int lyden/haer wapenende met eē gestadige/ende onophoorlicke diffidency teghen des verlatenen Tyrans listen eñ soete woorden/want die natuerlicke aengheborene vyantschap/tusschen Kat ende Muys/en can onversoenlicker nz wesen/als den ingewortelden haet ende toorn eenes grooten Potentaten tegen syne onderdanen/van de welcke hy hem dunckt veracht ende verstooten. Gene exempelen sult ghy in ouden of nieuwen Historien vinden daer niet de eens afgevallene onderdanē/ofte hare vryheyt mannelic beschermt/ofte in grotere slavernye ende elende gevallē syn de middelwegen van versoeninge ende weder aenneminge des vorigen staets/en hebben noyt wel ghelucktt/ten sy dat die Lantschappen so sterck ende machtich syn geweest/dat sy haer garand by hen selfs hebben gehadt/om tgetroffene accoort tallen tyden te connen hanthaven/ende nieuwen inbreuc der Princen te beletten. Eenige seggen/daer is nochtans noyt geen oorloch gesien noch gehoort/die niet ten lestē met peys worde geeyndicht/ende die vyantschappen behooren niet onsterflic te syn. Ick bekenne mede/dat sulckx waerachtich is/ende begeere u tot eenen bestandigē/

vaſten ende verſekerden peys met mijnen raet te leyden/want den peys vintmen of met accoort/of met victory. Potentaten ẽ Princen mogen hen met beyde middelen behelpen/ẽ als de victory ontseyt/accoort ſoecken/ſy connen hen daer op betrouwẽ Met hooge bergen ende dalen/of met diepe Zeen/ſyn ſy gemeynlick gheſcheyden/ſo dat d'een dander niet haeſtelick overvallẽ can/Elck heeft ſyn regiment apart/ẽ behout ſyn ſweert ende voordeel inder hant/om ſyn eyghen guarand te ſyn/ ſo haeſt hy bedroch merckt/maer tuſſchen u ende den verſoenden vyant en is geen ſcheydmuer. Ghy moet u hooft in ſyn ſchoot legghen/alle u wapenen/voordeel ende regieringe over gheuen/ende en behout geen middel van guarand/of trooſt met allen/ dan ws doots vyants diſcretie ende barmhertichheyt die in dusdanigen val gevaerlick is te beproeven/daerom moet ghy onvermydelick den peys door victory ſoecken/ ẽ ſulcke reſolutie nemen/dat ghy een van beyden/of mannelick ſterven/of victory bevechten wilt. Den derden middelwech van weder aenneminge eenes rechtveerdelick verlatenen/ende afgeſwoorenen Heeren/is velen landen ende natien (daer van d'exempelen hier te lang vallen) qualick becomen/maer door den wech van mannelicke continuatie der Wapenen/dien daer eenige wijslic vercoren hebben / ſyn ſy ten leſten tot den gewunſchten peys ende ruſt geraect/daer van ick alleen weynich exempelen/die yederman wel bekent/ende in verſcher ghedachtenis ſyn / ſal verhalen. Dus hebben die Switzers/weſende juyſt van dit ſelue huys Ooſtenrijck getyranniſeert/noyt wederom daer onder treden willen/maer met hare ſtanthaſticheyt ſodanige vryheyt vercregen/daer in men ſy noch huydensdaechs loffelick ſiet floreeren/ ſonder dat daerom haren oorloch eewich geduert heeft/maer God almachtich heeft die ſaecke in ſulcker voegen ghericht/dattet huys van Ooſtenrijc ſelfs van die onrechtveerdige wapenen heeft opgehouden/ẽ met verloop van tyden/ die hulp ende vrientſchap der Switſers van doen gehat/ẽ dat na hondert Iaer oorlochs/ẽ dickwils gemaectẽ peis oft beſtant/die telckenmael by die van Ooſtenrijc gebrokẽ waren ten leſten Hertoch Sigiſmond eenen eewighen vrede/ hun latende hare volcomene vryheyt heeft opgericht/den welcken daer na die Keyſer Maximilianus 1. ẽ Carolus 5. beyde van thuys van Ooſtenrijc/bekreftícht ẽ beſtadicht/ẽ trouwe hulp ẽ byſtant der Switſers in den Italiaenſchen krijgẽ ſomtijts genotẽ hebbẽ: Dus hebben die van Denemarck/haren veriaechdẽ Coninck Chriſtiern weder aen te nemẽ/ hen niet perſuaderen laten/hoe wel ſyn ſwager Carolus 5. ẽ andere met wapenẽ ẽ vrientſchap ghenoech daerom deden/ alle beyde, noch Switzers/ noch Denemarckers en hebben ſo wichtige/wettelicke/ẽ wel gegrondede oorſaeck tot de verlatinge niet gehadt/ẽ int honderſte deel ſo veel tyrannye niet over ghebracht/ noch ſo veel ghedults getoont/als Nederlandt/maer t'exempel der Machabeer/twelck u de heylige ſchrift voorſtelt/come met u/om t'ſtuck vande religie meeſt over een/ẽ ghelijck dieſelue dat afgeworpene jock Antiochi noyt weder aengenomen/ maer ſo lang die wapenen gecontinueert hebben/tot dat de Tyran ſelfs moede ghewordẽ/ende haerluyden in vrede heeft laten ſitten/Alſo oock ghy hebt door mannelicke volherdinge in den oorloch voorſpoet/ẽ ſeghen van Godt almachtich te verwachten/die u dus lang wonderbaerlick heeft geholpen ẽ bygeſtaen/ende voorders helpen ende byſtaen ſal om dat ghy niet alleen voor uwe oude loffelicke/ẽ welhergebrachte vryheyt/ maer oock voor ſyne Eer ende Kerck gedwongẽ wort te ſtrijden. Nu mogen alle verſtandige overleggen/of niet de tegenwoordige gheſteltenis van ſaken in de Chriſtenheyt ſulcx is/dat men grootelicx heeft te hopen/de Coninc van Spanien/ende Eertzhertoch Albert

toch Albert sullen ten lesten door uwe stantvastichept tot bekentenis vanden quadẽ
raet dien sy duslang gevolcht hebben/ghebracht worden/ende verdriet crijghen van
desen onprofijtelicken oorloch/eenen kancker van alle hare schatten / versuymenis
van andere schoone occasien ende conquesten/oock sorge ende gevaer voor vele hare
andere landen ende Coninckrijcken ende dat sy eens beteren raet sullen plaets gevẽ
gelyck hare Voorsaten neffens de Switsers wijsselick ghedaen hebben/latende dese
Nederlanden by hare vryhept ende religie onaengevochten/eñ derselver vrientschap
ende hantreyckinge in andere saken/die hun tienmael meer profijts inbrengen con
nen/gebruyckende/waer toe alle die Spaensche Natien/die aende Zee reycken om
de nootwendichept willen van Commercien/eñ onderlinge trafiquen seer sullẽ hel-
pen raden/ende den Coninc/indien sy uwe stantvastichept noch eenighe Jaren sien/
met ootmoedige requesten bewegen/ghemerckt/dat sy ongetwijfelt meer ongerijfs
lyden/by tverbodt vande Zeevaert van die Nederlanden/andersins soude die over-
ledene Coninck deselve so langhe Jaren int midden vandẽ oorloch met connivenci
niet gedoogt hebben/dit is dat rechte eñ eenighe middel/om tot versekerden pays eñ
rust te comen/alle andere middelẽ van accoort syn met veelvoudige sorge eñ achter-
denckẽ vermengt/de gemeene natuer vande menschen en cant niet lyden/dat na de ge-
dane schepdinge ende afweyringe des Coninck/noch ghy op hem/noch hy op u/ een
volcomen grondelic betrouwen wederom stellen can. Al laet ghy u schoon overmits
uwe goedige aert/ende aengeborene rondichept ende openhertichept becallen/ende
overreden/om alle diffidency (waer toe nochtans die swackste altoos die grootste
oorsaeck hebben) af te legghen/ende na u hert/van een ander t'oordeelen/hopende
datmen u met ghelijcke rondichepdt ende onvalschepdt sal ontmoeten / soo en
is doch gheen dingh ghewisser / dan dat die diffidency wt des Conincks ende
Ertz-Hertooghen herte nemmermeer ghebracht sal worden / twelck niemandt
beter en weet/als hare eyghene raedtgevers/die soo veel van diffidency af te leg-
gen predicken/want sy sullen haren Heeren altoos wederom in gedachtenis brengẽ
wat ghy eens ghedaen hebt/ende dat achterdencken in hun voeden/dat ghyt tot ee-
nigen tyden wederom doen sult/Radende de rhalven/om met voorvallende occasien
uwe vleugelen soo te corten/ende sulcken gebit in uwen mont te leggen/dat sy daer
tegens versekert syn ende blyven mogen. Dese billicke/en de in natuerlicke redenen/
gegronde sorge/en can u met gene Borchtocht/noch cautie ter Werelt af ghenomen
worden. Genomen/dat Keyser/ Paus/Coninc van Vranckrijck. Engelant/eñ meer
andere daer voor loven/ende sich verbinden dat d'Articulen sullen onverbrekelic ge-
houden worden/Wat salt u helpen? Ghy moet nochtans u hooft in uwes versoẽdẽ
Vyants schoot leggen/Ghy moet onder syn ghenade eñ ongenade leven/wanneer
ghy gehanghen of onderdruckt syt/eñ selfs met allen geen macht hebt om u te helpen
wie van die burghen sal hem uwer aennemen? Voor wat Richter sult ghy uwe saec
ke pleyten? Wie sal/ost over de principael schuldenaer/ ofte over die burghen execu
tie doen/Ghy meent mogelick/wanneer de Paus de handelinghe bekreftight/ende
syn segel daer aen hangt/met verclaringe/dat die oude regel/van geen ghelove den
ketters te houden/in desen ghevalle niet en can plaets hebben/dat ghy alsdan wel ver
sekert syt? Maer of schoon den tegenwoordigen Paus tselue dede/wie sal u verseke
ren/dat synen navolger van de selve meyninge blijven sal? Can hy niet segghen my-
nen Voorsaet heeft gedoolt/ic heb de macht om te breken/als onbundich/ende crach
teloos alles wat tegen de Catholicke religie gedaen is/tsy hergecomen van wien het

well. Genomen dat oock de volgende Pausen sulcx niet seyden/ Can niet den Coninck van Spangien selfs sustineren/ dat hy uyt wichtiger redenen hem selfs/ als een Souverain Monarch/ die genen Over-richter en kent/ van syne contracté can ontlasté eñ dispenseren/ na den regel van Doctor Ayala boven ghemelt/ Ghelijck inder daet d'overledene Coninck voor weynich Jaren alle contracté met de Italiaensche coopluyden opgericht/ wederom gebroken eñ wederroepen heeft/ dus vint ghy over al stricken/ waer ghy u keert of went. Soo veel die Burchtocht van Potentaten betreft/ tis sotticheyt eens te dencken/ dat eenige burgen uwen thalven eenen oorloch sullen aenvangen/ niemant hinckt aen eenen andermans seer/ t'ongemack/ die costé/ en die moyte des oorlochs zijn so groot/ datse niemant ter liefde eñ profijt van vreemde wil aenveerden/ ja men schroemt daer in te treden/ oock wanneer men zijn eygen leet wreken sal. Siet aen d'articulen van peys/ tusschen den Coninck van Vranckrijck ende Spanien int Jaer 1598. opgericht: Hebben niet de Spaensche met inneminge der Rijcxsteden/ met overvallinge vande Cleefsche ende andere nabuerlanden/ met rooven/ plunderen/ ende duysenderley moetwillen deselne grofselick inghebroken? Nochtans en wil Vranckrijck om dier landen wille ghenen nieuwen oorloch beginnen. Siet aen t'exempel vande overledene Coningin van Engelant/ hooch loflicker memorien/ hoe wel de Coninc van Spanié na hare Croon/ Lyf/ Levé/ met gewelt/ verraet/ gift/ eñ menigerley practijcken getracht heeft/ hoe ongenegen dat sy nochtans altoos geweest is den selven met een offentsif oorloch recht aen te tasten/ maer dat sy te vreden geweest is met bescherminge van haer eygé niet tegenstaende dat sy haré staet met hulpe van u/ eñ halve costen hadde conné versekeré. Wat hebt ghy dan te hopen/ dat dese tegenwoordige Coninck van Engelandt u leet/ wanneer ghy onderdruckt zijt/ eñ die costen alleen op hem vallen moesten/ sal begeeren te wreken? Vanden Keyser is noodeloos te spreken/ om dat niemant soo slecht is/ die niet van hem meer partyschap als troost verwacht. Maer de Keyser (segt ghy) ende die Duytsche Vorsten/ ja t'geheele Roomsche rijck/ doen haren dienst van selfs aenbieden/ willen hen onse sake onderwinden/ eñ als middelers ons tot goede conditié van peys helpen. Sullen wy diffidenci op vyanden ende vrienden dragen/ ende ghenes menschen raet hooren? Ick antwoorde/ dat ghy meer als te veel redené hebt/ alles wat vanden Keyser hercomt/ voor suspect te achten/ niet alleen om die aldernaeste bloetverwantenis met Spangien/ ende den Ertzhertoge/ maer oock om syner eygener wercken ende handeling willen/ die hy tegens die vande Religie t'Aken/ eñ selfs tegen syne eygene onderdanen in Bemen/ Ongaryen/ Oostenrijck/ Slesien/ eñ andere syne Landen aenricht/ met den Admerante door de vinger gesien/ ende d'onderdruckte rijcx onderdanen troosteloos verlaten heeft. Soo veel dat Roomsche rijck/ ende rijcx Vorsten belangt/ al isset dat vele derselver wel te betrouwen syn/ so hangé doch oock haerder vele aenden Paus/ ende consequentelic aen Spanien. Ghy hebt int Jaer 1598. gesié de quade correspondenci die onder hun is/ eñ die slappicheyt die sy vetoont hebben int redden ende troosten van hare onderdructe Ledematen/ ende slechte beleyt van alle hare saken/ overmits de veelheydt/ eñ verscheydenheyt van Hoofden/ ende alle te samen soecken sy/ met hare legatien/ ende vermaningé tot peys niet het profijt ende heyl van Nederlandt/ maer veel meer hun eygen/ hen inbeeldende/ dat sy door den Nederlantschen oorloch yetwes schaden lijden/ ende in grooteren vallen connen/ begeerende daerom denselven te dempen/ het gae om de religie/ ende alle privilegien so het mach. Ende wanneer darticulen inghebroken worden sullen

sy veel weyniger voor u doen/als sy voor hare bontgenoote ende eyghen ledematen ge-
daen hebben/slappelick ten herten nemende/de groote gevaer/die hun nakende is/so
haest Nederlandt (het welck Godt verhoede) soude onderdruckt syn/ende die tselve
verstaen (gelijck daer eenige syn) en sullen nemmer helpen raden/dat ghy onder Spa-
niers subjectie tredet/ende sullen u danck weten/ dat ghy hun Bolwerck blijft/ende
dat spitse voor hun afbijt. Op die overentsige Potentaten in die Christenheyt/is oock
geen fondament te maecken/om haerder swacheyt willen Daerom/o beminde Ne-
derlant/helpt u selven/so helpt u Godt/laet u met genen listigen geveynsden woorden
bedriegen/nu ghy dus lange met wapenen onoverwinnelick ghebleuen zijt/ betrout
u op gene menschen/maer op de gerechticheyt van uwe saeck/ende Godes gewisse
hulpe/die u by die sevenendertich Jaren door wonderbaerlicke veranderinghen/
schrickelicke gevaer ende uiterste noot/behouden/gereddet/ende tot die teghenwoor-
dige voorspoet geleyt heeft/ende voort met syner hant leyden/ende voeren sal/indien
ghy u vast hout aen syn woort ende synen Leytsteern/ gelijc de wijsen wt Orienten/
volgen wilt/denckt dickwils te rugge/en stelt het voorledene voor uwen oogen/daer
sult ghy/als in eenen claren Spiegel/Gods weldaden/die hy u bewesen heeft/rechs
leeren kennen. Zijn niet de eerste beginselen van dese beroerten vreemt ende [illegible]saem-
gheweest? Int Jaer 1566. ontstack sulcken yver by die hoofden van tlant/om des
vaderlants vryheyt te beschermen/ende sich tot dien eynde te verbinden / daer was
sulcken toeloop des gemeynen mans in allen steden met duysenden/eenen sulcken al-
gemeynen haet tegens de Spaensche Inquisitie/ dat de gehele Christenheyt daer af
wiste te spreken/ende dat en oordeelde / gheen dinck en soude sulcken gheweldighen
stroom connen beletten/maer door Godts versieninge die uwe bestandicheyt heeft
willen beproeven/verdrijvende alle dit grote aensien ende hope/door de listige beley-
dinghe van een Wijf/ende door die bloote gheruchten van Duc d'Albes overcomst.
tVerbont van die Heeren scheurde/die gemeenten vluchteden of sich uytwinckelden/
Duc d'Alba met een hant vol Soldaten/teghens de overgroote menichte vande
Ingheseten te rekenen/aencomende/volbrengt sonder eenighen wederstande al syn
willen/hout koppen af/hangt/drenckt/bout Casteelen/eenige groote hoofden wor-
den balling/eenige helpen syne Tyrannye stercken/niemant dorste daer tegen kicken
of een hant wtsteken/als of sy alle gebonden of betoovert waren/en was nu de ho-
pe van verlossinghe veel cleynder/als int beghinsel die sorghe van eenich beletsel/de
desperaetheyt veel groter/als int begin die hitte blijtschap en vreuchde. De Prins van
Oranien met behulp van syne verwanten in Duytslandt/en met wat onderstandts
vande ballinghen/bracht tweemael eenen deeghelicken hoop van Ruyters ende
knechten te weghe/die men sonder schroomen teghens de Turcken hadde moghen
voeren/treckt over de Maes comt int herte vant Lant/ende gaf wat nieuwer hope
ende/maer syne macht/ende uwen troost daerop gestelt/hadden so weynich duerenge
als een vuyr van stroo/Duc d'Albes tyrannye wert insonderheyt na den eersten tocht
meer versterckt als gekrenckt/ende in den tweeden/die eensdeels op de hulp en gunst
van Vranckrijck onderleyt was/valt de Fransoys haestelick af/ende vermoort die
vande religie. De Prins wort gewaer/dat hy op eenen bedriechlicken Rietstock ge-
stunt had/die hem niet alleen failleerde maer oock door de hant stack/ Van het
Duytsche Crijchsvolck wert hy verlaten/ende so daer eenige hope ghescheyt was/
die verdwijnde nu teenemael. Maer als het byden menschen niet dan desperaet were
was/is u Godt met synen troost verschenen/de welcke die herten in Hollandt ende

Zeelandt met eenen nieuwen paer outstack / om den Prins van Oraengien to ont fangen/ende tegen Duc d'Alba op te staen met verwonderinge van alle Werelt wysen/die het voor dullicheyt achteden/ dat Koopluyden / Schippers ende Visschers/ ende eene natie/die by yederman ter oorsake van haren langduerigen peys soo ongheoffent in Wapenen ende onbequaem scheen ten oorloch/als een Koe om te danssen/die Duc d'Alba selfs so cleyn achtede/dat hem noodeloos dochte/hare stedē met Garnisoen te versekeren/sulcken stouten werck dorsten beginnen / tegens de macht van sulcken Coninck/tegens den alderberoemsten Velthooftman / tegen syne oude geoffende Crijchsluyden/ onder den welcken alle d'andere Provincien/die den meesten Edeldom hadden/ende inde Fransche oorlogen geoffent waren/duycten/buych den/ eñ beefdē/hebbende daerenbouē geen ander steunsel ter Werelt/als op eenē Prins/ die wt den velde had moeten wijcken/die van zijn eygen Crijchsvolck gheabandonneert/by alle steden van Brabant/Vlaenderen/ende elders buyten ghekeert was/eñ dattet meest is/die selfs syne swacheyt bekende/ ende om haer niet te bedrieghen/eenige veel steden wtdruckelick waerschoude/sy souden haren yuer wat matigen / ende so seer niet hasten/maer eerst voorraet van Gheldt/Proviand/ Ammunitie/ende andere nootwendige dingen versorghen/ Steden vestighen/ende daer na sich openbaren hun oock mitsdien onbiedende/sy mochten met ghewelt ouervallen worden/ eer hy hun hulp van Crijchsvolck conde senden / wie can dit anders dan voor een werc Gods achten?die niet en helpt/wanneer byden menschen die meeste apparentie is ende ter contrarie helpt/wanner sy den moet verloren geuen / op dat ment' syner hant alleen toeschrijue/eñ hem te meer dancke ende loue. Alle particuliere ghe schiedenissen daer in Godt almachtich/geduerende den Hollantschen oorloch / syne hant grijpelicke ende schijnbaerlicke hulp heeft blijcken laten/als doen hy na tverlies van Haerlem so wel te pas dē Geest der oneenicheyt int Spaensche Leger sont/ tot dat die swacke Stadt Alckmaer wat adems haelde/ende haer tot defensy stellen mochte. Doen hy onsedt van Leyden miraculeuselick bevorderde. Doen hy met eenen corten doop die bevrorene Oorlochschepen in die Zuyderzee verloste / ende ter stont t Water wederom vloot/als sy in hare vryheyt by Hoorn waren aengecomē/eñ andere wonderwercken laet ick om cortheyts wille varen / tis wonders ghenoech/ dat dese weirloose/ongewapende/ende tot den oorloch so weynich gestelde natie/als eenighe onder de Sonne/sonder hulp van eenighe vreemde Potentaten/vier Jaren lanck hebben connen herden/tegens de ouergroote gewelt eenes sulcken Monarchen/wesende noch eens so rijc aen gelt/als de groote Turck/ende met sulcken bitterē haet/ende toorn tegen dit cleyne landeken ontsteken/dat hy zijn groote voordeel op den Turck/twelc hem de victory van Don Joan des Jaers te vorē gegeuē had/onvervolcht liet/eñ versuymde om syn bloetgierich hert aen die van Hollant ende Zeelant gemaeckelicker te moghen coelen/wesende daerom met dē Turcken in stilstant ende onderhoudende met al syne nagebueren vrede/om al syne schatten ende macht hier te mogen gebruycken/hebbende ooc so goede ende stercke armeye van eene menichte van oude geoffende Soldaten/wt verscheyden natie / Spaengien / Duytsen / Italianers / ende vande Crijchservarenste hoofden / met ouervloet van Gheschudt / Ammunie/Proviandt / ende alles / als men ter seluer tijdt in Europa hadde moghen of connen tsamen brengen. Men sach in dese vier Jaren/ ouermits die ghestadelyck aendringhende Conincklycke ghewelt/ende ouermidts die ongelijckheyt vande partyeren / die noyt in een oorloch qualicker ghemackt

was

was/vele steden/ende Vestingen bedroefdelic vergaen/ende innemen / sonder noch-
tans/dat den rest in syne constanci beswijcte/so oock/dat die van Hollant ende Zee-
landt moets ghenoech behielden/om den peys te Breda/daer in den patriooten aen-
geboden weet/om haer goet te mogen vercoopen / ende elders buyten des Coninckx
landen verblijf te soecken af te staen/sy lieten het op het alderwterste aencomē/ ende
vercosen lieuer in haer Vaderlant doot te vechten/als in vreemde landē verachtelic
te gaen doolen. Maer als de Vyant hem dincken liet/dat hy nat'eroueren van Zie-
rixee/den voet op hare keel/ende de victory in syne hant had. Als die nagebuerē d'ee-
ne haer beclachde/d'ander belachede/eñ meynden/ sy souden nu de straffe van hare
sotticheyt moetē betalē. Summa/als alle die wyse vande Werelt Godes hulp aller-
neerst van haer achteden/is hy allernaest daer by geweest/eñ heeft het also gevoecht
dat andere Provincien/die schenen onder des grooten Coninckx genade/ ende bescher
minge te sitten/ongeduldiger syn geworde int verdraghen vanden ouerlast der solda-
ten haerder vrienden/als Hollant eñ Zeelandt int waernemen vande blodige sla-
gen ende wonden haerder doot vyanden/Ghebruyckende een middel van verlossin-
ghe/daer aen d'alderckloeckste/ende scherp sinnichste noyt gedacht en hadden / te we-
ten/dat oock Abten/ende Prelaten/met meer anderen/ die dus lang den Vyandt int
onder drucken vande religie ende vryheyt in Hollant ende Zeelant/hadden geholpē/
ende ghesterkt/nu ter contrarien deselve ontsetten/eñ wt der noot trecken /maken-
de met hun dat verbont te Gent/daer van sy (op dat uwe ogē wederom van men-
schen hulp af/ende te meer tot God getrocken worden) wederom afgevallen syn/ eñ
eenige niet langer volstandich ghebleuen/dan tot dat die Patriotten/ende die vande
religie metten hoofde bouen t'Water ghecomen/ ende adem gehaelt hadden. Daer
na hebt ghy ander vreemde hulpē gesocht de welcke hoe groter van wterlicke schijn
ende aensien dat sy geweest syn/hoe harderen stoot dat sy uwen staet gegeven hebbē
Eenighe hebben t'Schip doen kraken/eenige byeans inden gront ghebracht. d'Affec
tie vande loflicke Coningin in Engelandt hebt ghy altoos hooghlic te dancken/hoe
wel eenighe hare dienaers uwen staet een tijtlanck in gene cleyne verwerringe stel-
den/die beste/sekerste/ende bestendichste hulp/hebt ghy altoos by u selfs / ende voor
alle dinghen by Godt soecken moeten/die u noch noyt ghefailleert en heeft/ Wat
stercken bewijs van syne Vaderlicke opsicht ende sorghe voor uwe behoudenis cont
ghy hebben/als dat hy u/niet alleen teghens alle den ghewaldt des wtwendighen
Vyants/maer oock tegen so menichvuldighe inwendighe listen/practijcken ende
verraet/bouen alle menschelick vermoeden beschermt heeft? Uwe eygene voorstā-
ders ende Gouverneurs hebben u gepoogt inden strick te brengen. Graef van Ren-
nenburch in Vrieslant/eñ Overijssel/Graef vanden Berge in Gelderlant eñ Graefs
schap Zutphen/Prins van Chymay in Vlaenderen/die principaelste / die ghy int
Jaer 1579. na Colen gedeputeert hadt/als den Hertoch vā Arschot/Heer van Grob
bendonck/Abt van Maroles/raetslaechden meer voor den Vyant/als voor t'Va-
derlant/ende hebben u gepoocht te leverē/maer alle haren lang voorbedachten/ende
so sy meynden ten cloecksten ingheleyden raet/heeft Godes machtige hant van u af
gekeert/ende gelijck Achitophels wijsheyt vernieticht/Isset niet voor menschen ver
stant onbegrijpelic/dat so veel verlies van steden/so veel verraets/so veel tegēspoets
in Slachtē te velde/als op Hardenberger Heyde/tot Noorthorn op de Bourtange
by Lochem/op Couwensteens dijck/t'Amerongen/te Boxum/ende elders, t'Verlies
van d'aldermachtichste Steden vant lant die eensdeels met ghewelt/ende hongher

gedwongen

gedwonghen/eensdeels vrywillich van u afghevallen syn/nochte uwen staet en hebben connen vellen/nochte des vyants saken verbeteren? Ghy syt door die ghelede ne nederlaghen ende schaden wackerer/cloeckmoediger/ende voorsichtiger geworden: Allet verlies is u tot voordeel/eñ den vyant syne victorien selfs tot schaden gedeegen. Die Volckrijcke neerachtige Steden ende Provintien/syn door syne triumphen in een ommesien arm/desolaet/bloot van volck ende neeringe geworden: Die uwe hebben midden in allen teghenspoet ghewasschen ende toegh[e]nomen: Dorpen syn steden ghewordden/onvaste steden onwinnelick gemaeckt/die al te vooren groot ende sterck waren/hebt ghy noch wyder ende grooter bouwen moeten/om dat sy dẽ toeloop van volck niet en conden herberghen. Ontallicke oorlogsch[e]pen hebt ghy Jaer op Jaer/gedurende den oorloch/getimmert/ontallick Geschut gegoten: Alle voorraet van Wapenen/Ammunitie/ende andere Crijchsbehoeften/maer boven al die experienti vandẽ Chrijch vermeerdert/ende u eygene macht ende middelen/die u Godt verleent heeft recht kennen ende gebruycken leeren/uwe contributie hebt ghy in goeden ganc/ende ordre gebracht/Godt wijst u neeringe in vreemde landẽ/die ghy te vorens niet gekent en hebt/segent deselue alle Jaer meer/in spijt/ende tot grooten afganck ende schaden der Coninckrijcken in Spanien ende met verwonderinge van alle natien/die daer sien/dat God den Coninck/ende geheel Spanien/die neeringe allenskens ontreect/ende u toestuert eñ sulcke macht ter Zee verleendt/dat ghy hem selfs in Spanien ende elders aentasten cont. Sy sien ter contrarien/dat alle des Conincks saken te rug gaen/dat den kancker ende vloeck in syne schatten gecomen is/dat hy/niet tegenstaende alle tgelt van Indien/aende Cooplupden heeft moeten fallieren/ende syne contracten wederroepen/dat hy met gestadige muyterÿẽ van onbetaelde soldaten gequelt is/sy sien claerlick/dat dus lang syne reputatie/eñ naem grooter is ge[w]eest/dan syne macht/dat hy lijden moet/dat ghy hem in syn eyghen landen/ende syne havens trotset/ende braveert/ende dat hy in plaets van andere te verschricken nu selfs vreesen moet. Voorwaer/hy moet met siende oogẽ blint/met een herten verstockt/ende tegens God ondanckbaer wesen/die wt des wonderwercken niet en bekent synen Vaderlicken segen over u/ende synen toorn eñ maledictie over des Conincx huys/twelck die eer/macht/ende hoocheyt/daerin het van Godt gestelt is/niet bekent maer tot wtropinge van syn woort ende kercken/tot stichtinge van alle onrust inde Christenheyt/tot overvallinge van vreemde landen/daer aẽ sy geen recht en hadden/misbruyckt eñ meer Kristenbloet vergoten heeft/als Nero Diocletianus, Maximinus, en andere tyrannen/die daer opt nae Christi ghebоorte gheleeft hebben/daer over van God rechtveerdelick vergramt is/eñ schijnbaerlicke teeckenen geeft/dat hy den scepter weder om van hem nemẽ/eñ na dat hy dit huys drie hondert Jaren lanck heeft laten opclimmen/om harer ondanckbaerheydt ende onbekentenisse vernederigen wil. Daerom/O Nederlandt/dewijle ghy soo lange Jaren uwe vryheyt van siel/ende lichaem met Gods hulp/ende uwe manlicke vromicheyt beschermt/so veel goets eñ bloets daer aen te cost geleyt/eñ uwẽ naem ende roem bekent gemaect hebt over alle de Werelt/En beswijckt nu niet int eynde ende taldersleste van uwen arbeyt/nu de meeste noot ende ghevaer over ghebracht/ende dat ghene/met Godes hulpe/seer cleyn is/datter noch restiert/nu ghy van Jare tot Jare uwe [V]yanden siet dalen/in macht ende rijcdom af nemen/ende harẽ ondergane naken. G[hy] hebt dat eynde beleeft van Coninck Philips den tweeden/Die met alle syne schatten/kloecken raet/groot aensien/authoriteyt ende experiency/

gestadigen

gestadigen obstinaten arbeyt van dertich Jaren teghens u meer heeft verloren/als
gewonnen/veel meerder hope isser/dat ghy die saeck door Godes genade t'uwer eere
sult wtvoeren/tegens synen soon/wiens raet/aensien en experienti byden Vader niet
te vergelijcken is/die de schatten wtgeput/ende t'credit geswackt vint / wiens Tol-
len en incomen door tsluyten vande Commercien/ende uwe geluckige nieuwe vaer-
ten verminderen/ende wiens costen vermeerderen/om dat hy ghedurich te lant ende
te Water op de custen van Spangien/ ende andere syne rijcken tegens u moet ghe-
wapent syn/ende voort aen mede op syn eygen bescherminge dencke/daer de Vader
alleenlic dacht om u krencken. Laet u niet geijic ghy int begin vande Princessin van
Parma bedrogen zijt/nu wederom int leste van eene Vrou bedriegen/die anders ge-
ne Wapenen heeft/om u te beschadigen/dan list ende bedroch / want haer Broeder
de Coninck/ schoon willende/ en can hy haer met gene groote schatten om de voor-
verhaelde redene/ontsetten/veel weyniger sal sy die van die wtgeschepte/nerings lo-
se Provincien (die doch hare hoveerdighe regieringe mette vreemde Natien en Ca-
sterlen/haest sullen moede worden/ ende na veranderinge haken) trecken connen/
weest onverdroten om noch te continueren voor eenen corte tijt/uwe liberale contri-
butie/want de vryheyt die daer voor gecoft wort en is met gene schatten te weerde-
ren. Ghy cont het lichtelick tegen dese Infante herden/gemerct tot uwe beschermin-
ge eene gulde so veel strect/als haer drie of vier. Ghy hebt niet te doen met eene Duc
d'Alba/Don Joan/noch Prins van Parma/dier cloeck beleyt/ ervarentheyt inden
oorloch/voorspoet en fortuyn te vreesen was/die ghy nochtans voorspoedelic hebt af-
gekeert: maer met Vrouwen/ jonge onervaren luyden/die perplex/ en buyten raets
zijn/en met Cardinaels die in Papenrocken/niet in Wapens syn opghevoedet/ die
meer met Jesuiten/ende Inquisiteurs/als met Capiteynen en Crijchslieden hebbe
geconverseert/onder wiens regieringe ghy algereets hantgrijpelick speuren meucht
eene merckelijcke veranderinge in des vyants Crijchsordre/ende raet/en consequen-
telick inden voortganck syner saken/daerentegens zijt ghy van Godt gesegent/met
sulcken Veltheere/als ghy noch noyt ghehadt en hebt/diergheliicken dat Roomsche
rijck tegens den Turcken is wunschende/diergelijcken de Coninck van Spangien
met syne schatten/al waren sy thienmael grooter/niet en can te wege brengen. Ghy
hebt die gunst van alle naburige Princen en potentaten/de welcke/al helpen sy niet
met openbare wapenen/nochtans wunschen sy uwe voorspoet/om die vreese/die sy
voor de Spaensche opgeblasentheyt/ende ambitie dragen/invoegen/dat alle voor-
deel aen uwer syden is: Des vyants quartieren staen voor u open/ d'uwe syn hem
door twaterrijcke lant/ende stercke Steden ghesloten. Syne Havens in Spangien/
Indien/ Brasilien/en America/syn u bekent/ende licht om in te seylen/so dat ghy tot
uwen believen aenslagen daer op maken cont maer heeft bevroeft/dat uwe Havens
en zee-Steden voor syne Vloten niet te sorgen hebben. Die Zeevaert/ die Gelts
middelen/die Crijchservarenheyt/die authoriteyt/zyn by u gewassen/by hem ver-
mindert/uwe saet wort so langer so favorabeler/die syne van Jare te Jare meer ge
haet/om dat hy den eenen voor/den anderen na offendeert/gelyck hy (weynich Ja-
ren gheleden) int Roomsche rijc gedaen heeft. Boven al hebt ghy u op de rechtveer-
dicheyt van uwe saecke ende Gods gunst te betrouwen/die u hier te vorens tot ver-
scheydene reysen in ongelijc grootere ende weerdere noot gheholpen heeft/dien ghy
(die spot ende schande van alle die Werelt/en tverwijt vande posteriteyt te geswij-
ghen (vertoonen/ende synen segen van u afkeeren sult/so verre ghy syne weldaden

verghetende/ende hem mistrouwende/nu sonder noot/ofte om uwen buydel te sparen ofte om gennagineerde meerdere rust/ende gemackswillen/zijn woort ende ware religie verlaet/gelijck die Gerasener om haerder Verckens willen Jesum Christum deden vertrecken. Want so weynich Godt ende Belial accorderen/so weynich condt ghy beyde/die ware Religie/ende Peys metten Coninck van Spaengien/Alberto ende d'Infante (die ick tsamen in eenen graet stelle) tot deser tijdt erlanghen/ Maer door uwe Manneliche resolutie/eñ continuatie vande Wapenen/blijft ghy nu vande Religie ende uwe vryheyt versekert/eñ hebt niet verbolch van tijde oot goeden peys met Spaenien/ende alle syne vrienden te hopen/niet wyniger als die Switsers byden huyse van Oostenrijck erlangt hebben. Hier toe wil u God almachtich syne ghenade/met bewijsen raet ende eendracht verleenen/Amen.

Ende ghy Roomsche Catholijcken (onder de welcke ic weet/dat vele syn / die des Vaderlants vryheyt beminnen)laet u niet wijs maken/dat ten aensien vande religie uwe lasten ende periculen onder t'Spaensche regiment een hayr minder sullen wesen. Tegẽ alle die yet te verliesen hebben / salmen lichtelic actie vinden/als wesende vrienden ende goetgunners vande Lutherannen/al waer daer anders ghene/als dat sy geen devoir noch wederstant gedaen/eñ die wapenen teghens hare nabueren ende bloetsverwanten niet gevoert en hebben. Dit is het Crimen Omissionis, over twelc de geheele Nederlantsche natie byden Coninc/eñ Spaensche Inquysitie gecondemneert/ende Duc d'Alba d'executie bevolen wert/gelyc die Historien ter eeren vanden Coninc/by Catholijcke selfs gheschreven/mede brengen. Dit isset/dat Vargas/President van den Bloetraet by Duc dAlbes tijden seide: Hæretici fraxerunt templa, Boni nihil faxerunt contra, Ergo debent omnes patibulare, Dat is : Die Ketters hebben die Kercken gebroken/die goeden en hebbent niet belet/Ergo moeten sy alle hangen. Om dese redenen schreef Johan Baptista Taxis int Jaer 1595. wt Brussel aenden Coninc in Spanien/dat syne Mt: gheensins en behoorde te bewilligen/door eenich tractaet van peys/dat die Spaensche Garnisoenen te lande hen wt ghevoert worden/of het ware terstont om syne authoritet gedaen/want seyde hy/u Mat: en connen op die vande Catholijcke religie niet bouwen / overmits de devotie alleen gevonden wort/onder weynich oude luyden eñ vrouwen/die niet en vechten/alle de rest sullen lichtelick met malcander thooft in een Caproyn stekẽ. Eñ al hadde Taxis dese diffidency des Conincx/eñ des Spaenschen raets tegens u niet so plomp wtgesproken/so spreken doch die wercken selfs/want alle de Werelt weet/dat die Nederlantsche Heeren/hoewel metten Coninck ghereconcilieert / nochtans niet betrout en werden/so moeten met weemoet/eñ hertẽ leet aensien/ ende opswelgẽ dat die Spanier hun soo inden Raet/als in hooghen Ampten bewaren van Casteelen / ende anders voor getrocken/ende sy veracht/verschouen/ende qualick getracteert werden. Tẽ heeft Graef Lamorael vã Egmont niet met allen gebaet/dat hy die Predicanten hielp verjagen/ende hem in alle manieren Roomsch Catholijck toonde/hy moest dies niettemin thooft verliesen. Zijn soon/de welcke/om te meer credits byden Spaniers te vinden / over al plat wt seyde / dat den Vader recht gheschiedt was/ wert inde ghevanckenis veracht / ende verlaten / ende viel swaer ghenoech/ dat de Coninck ten lesten eenen Edelman / den Heere van La Noue los laten wilde / om den Grave van Egmondt / selfs ander / met seer onghelijcke buytenschap te verlossen. Van ghelijcken / als Baron de Selles/ Champaigny / Bisschop van Yperen/ Heer van Auchy / aen deser zijden ghevangen waren/heeft den

Hertoch

Hertoch van Parma/om hare verlossinge so weynich gedaen/dat oock Zelles van Hertseer sterf/clagende/dat syne eñ synes Broeders Noircarmes diensten qualic betracht ende gheloont worden. Baron van Heese wert om een gesochte actie onthalst Veel andere heeftmen hier eñ daer in ghevaerlicke plaetsen/gelijck Vrias opgheoffert/ende weynich betreurt/Graef Charlen van Mansvelt hebben die Spanier den Peper so sterck gemaeckt/dat hy des Coninex dienst in Nederlant quiteerde/en na Vngeren ging sterven. Tis noodeloos eñ te lang meer exempelen te verhalen. Ghy siet voor uwen ooghen/hoe dat het die van Antwerpen/Gent/ende andere niet met allen baet/ dat sy als Catholycke ghehoorsame onderdanen des Coninckx leven/sy moeten evenwel slaven syn van die Spaensche natie/eñ onwtsprekelicken moetwillen/gewelt/spijt/trots ende tyranny vande Spaensche Garnisoenen verdragë/sonder dat hare clachten ghehoort/of Iustitie daer over gedaen wort/twelck alle Catholijcken/die in den vereenichden Provincien/onder die besmettinge vande Ketters (gelijc de Spaniers ende Iesuyten seggen) ghewoonë hebben/voor een exempel ende waerschouwinge dienen mach/wat sorten traictement dat sy indien de Spaniers absoluyt meyster worden/sullen hebben te verwachten. Noch veel stercte eñ onghetwijfelder hebben sy sulckx te besluyten/wt dexempelen van die Staten inde Coninc rijcke Napels/Aragonien/eñ des Hertochdoms van Milanë/die hen tegens die Inquisitie gestelt hebben/niet om dat sy eenighen smaeck van de ware religie hadden/ maer om dat sy saghen/dat niemants soo Catholyc leven mach/of hy is de stricken van deselve onderworpen/eñ dat sy dient tot een pretext/om sonder exceptie van eenige privilegien/iurisdictien/vryheyden/ eñ Lants gewoonheyden/over alle sakë eñ personen/van wat qualiteyt die wesen mogen/te richten/gelijck wt de Historie van Anthonio Perez claerlick blijckt. Over den welcken als de Coninck nae synen appetijt den toornighen moet niet coelen conde / overmidts hy nae synes VaderLandts Privilegien/voor d'Overicheyt aldaer moest aengheclaecht/eñ onder ghenen vreemden Richter conde getrocken wordë/heeft hy hem door d'Inquisiteurs aëtasten laten/hoewel hy van gheen dinck weynigher/als vande religie beschuldicht wert. Een Spaens Edelman van Salamanca gheboren/die met Duc d'Alba wt Spangien ghecomen was/heeft in mynen huyse openhertelick verclaert/dat in syner stadt niemandts van qualiteyt was/of hy soude een lidt van zyn vingher ghegeven/dat hy mochte van die vreese der Inquisiteus ontslagen wesen. Die Coopluydë van Lissabon/d'aldercatholijckste van der Werelt/hebben dese vreese (doen Coninc Philips eerst aen Portugal quam) begheeren af te coopen/ende derdehalf milleoen Ducaten aenghebođen/niet om teenemael die Inquisitie af te doen / maer alleenelick dese slechte gracy biddende/dat d'Inquisiteurs niemants en souden in hechtnis werpen / sonder synen aenclagher eñ d'oorsaken te vermelden om hem te moghen in rechte verdedingen/ende niemants op gene getuygenissen/eñ dispositien te condemneren/sonder den beclaechden copien daer af te verleenen/om tegen die personë van die getuygen/eñ hare verclaringen te seggen/cortelick/sy versochten niet dan billick verhoor voor die condemnatie/eñ ordinaris recht na stijl van alle gherechten/eñ natuerlicke redenen. Maer sulcx en mocht die van Lissabon (hoewel sy derdehalf millioen aenboden/ende geern vier souden hebben ghegeven) niet gebeuren/want d'Inquisiteurs en wilden hen so enghe niet spannen laten/ eñ begeerden hare ongemetene macht eñ vryheyt te behoudë/om elcx een/die sy een Cat aent Beë werpen/te condemneren/al hadden sy anders geen ghetugen/dan des ghevanghenen ghesworene dootvyanden/of lichtveerdige boeuen/die andersins in een sacck van drie guldë souden

den moghen verworpen wordē/of ooc sulcke/die sy selfs wtgemaeckt hebben/als An
nas eñ Cayphas tegehen Christum deden/hoewel dese noch so veel beter waren/dat
sy die getuygen voorstelden/Dit hebben die Ghenerale Staten van die Nederlandt
sche Provintien seer wel verstaen/als sy/hoe Catholijck dat sy oock waren / noch
tans d'invoeringe vañ nieuwe Bisschoppen niet en conden goet vinden / mercken-
de/dat deselve dienen souden/niet soo seer om die Catholijcke religie te hanthaven/
als om die Lants-privilegien allenskens te verdrucken/ende een absolute regierin-
ge in te voeren/daerin dese nieuwe Spaensche creaturē/onder die Statē des lants
boven aen sitten/deselve overstemmen/eñ elcx een inden mont sien souden/om dou-
de vrijhept van stemmen/ende voor de privilegien te spreken/te verminderen. Van
gelijcken int Jaer 1576. hebben die Catholycke Provintien/ia veel Abten/ende Pre-
laten selfs/dese gevaer vande Vaderlantsche vryhept aengesien/ende tot beschermin
ghe van deselue met Hollant ende Zeelant verbont gemaeckt/hoewel God toeghe-
laten heeft/om des Lants sonde willen/die noch niet genoech ghestraft en waren/
dat eenige weder afgevallen zyn/dies harer vele/siende den quaden succes/groot be-
rou getoont hebben. Daerom weest niet so verdoolt ende blint/dat ghy u dit ondra-
gelicke iock/daer tegen die van Arragon/Napels Milanen ghestreden hebben/sim-
pel ende soetgens aenprekē laet/Bedenct vry/dat die Inquisitie hier te Lande meer
alselders sal gescherpt worden/om dat de ware religie alhier langher geoeffent/eñ
dieper ingewortelt is/ia dat die Spaeniers al wat int lant is van ketterp suspect ach
ten. Voorwaer ick segge u/ghy suldet in vele deelen quader hebben/als die vande re-
ligie selfs/want dese/wetende/dat voor hē geen genade is/sullen hen vercruppen/eñ
met diffidencp eñ voorsichtichept daer tegens wapenen/ Maer ghy sult/overmits v
goet betrouwē eñ sekerhept ende stricken/sweerdē eñ vupr vallē/als ghy alderminst
daer op denct. Ten becomende/al ontgaet schoon elcx voor syne persoon dat perijkel
sal hy nochtans mz onwtsprelicke bedroefnis aensien moeten/donderdruckinge vã
des Lants loflicke vryhepden/eñ privilegien/hy sal niet eens daer teghen kicken/
noch een vry woort spreken dorven/of die Spaniers sullen hem schelden / Veillaco
Luthero na traditore. &c. So duck ghy u kinderen aensiet/sult ghy niet rechten
dencken/dat ghyse tot slaven vande Spaniers opvoet/eñ dat uwe Nacomelinghen
ende lieve posteritept eene ongheloofllicke veranderinge in den staet des landts belet-
ten sullen/die rijckdom/neeringhe/ende Schipvaert/die overmidts die goede policy/
iusticy ende privilegien dus gewassen is/sal met verandering derselver oock vergaē
ende na vreemde Landen ghejaecht worden/ghelyck sy alghereets wt Brabandt/
Vlaendren/ende andere Landen verdreven is/gemerckt yederman van natverē Ti
rannische regieringen mpdt/ende vryhept soeckt. Die Spanier eñ des Ertzhertogē
raet selfs/sal met allerley opentlicke eñ bedeckte middelen die fleur / ende rijckdom
van t'Lant soecken te verminderen/sy sullent een voordeel voor haer achtē dat d'In
woonders haer werck maken vanden Acker te bouwen/eñ Koepen te melcken/ende
gheensins daerom treuren/dat die groote menichte ende macht van Schepē/eñ rijc-
ke Cooplupden v sdwijnen/overmits/na haren gevoelen/dit die middelen ghewecst
syn/die de Landen tot weelde gebracht eñ den oorloch so lang gevoedet hebbē/eñ dz
d'Onderdanen van simpelen staet beter eñ lichter om te regeren syn. Ghy siet alge-
reets dat d'Ertzhertoch eñ Infante by die Houwelicx voorwaerden zyn/uwe vaer
ten na Oost- ende West Indien te verbieden. Hier by dient het exempel van Portu-
gael/alwaer Coninck Philips ter syner eerster aencomst overlegghende / dat de sel-
ve natie

de natie aen Schepē/eñ Zeevolck so sterc was/als geheel Spanien/eñ dat sulx ouer cort of lang syne authoriteit/eñ absolut gebiet daer ouer soude mogen verminderen/ heeft se allenskens/eñ onvermerckt ter Zee ontwapēt eñ geswackt. Die Portugysche Stuyrluyden eñ Mateloots gesleten/ende voorby ghegaen/eñ op syne Schepen gebruyckt allerley andere natien/so dat vele Schippers van Portugael tot den Ackerbou/eñ andere hantarbeit hen begeuende/d'oude afsteruende/ende te minder nieuwe opwassende/tgetal derseluer in negentien Jaren so gemindert is/datse den Coninck selfs int toerusten/eñ equiperen van syne Vloten coempt te missen. Dus sullen die Spanier die Nederlanden/die hun so veel wercx dertich Jaer lanck gegeuen/ oock swacken eñ ontwapenen/op dat sy diergelijcken wederstant niet meer en behoeuen te vreesen. Sy sullen die oude deliberatie/om alle die Landen/eñ verscheydene rechten/costumen/ende priuilegien/onder die Wetten van een absolut Coninckrijck te brenghen wederom bijde hant nemē/sy sullen arbeyden/om alle teeckenē eñ gedachtenis vande Nederlantsche vryheyt wt te royen/uwe moederlicke tale doen ophouden/ende de Spaensche tale inuoeren/gelijc ten tijde van Duc d'Alba geresolueert was/ende gelijck sy metter daet die Indianen doē Spaensch sprekē. In somma/sy sullen sulcke verandring in allen dingen aenrichten/ dat die genige die ouer vijftich Jaren of eer/thooft weder oprichtē mochten/haer eyghen Vaderlant niet en sullen kennen. Ghelooft vastelick/dat dit niet en zijn ydele droyghementen / Maer dat dese waerschouwingen wt so waerachtighen gront herspruyten/als het valsche pretexten syn/wanneer die Spaenier ende harē aenhangh u mette Catholijcke religie verblinden/ende daermede tegens uwe vrienden ende nabueren tegens uwe bloetsverwanten/ende tegens u eygen Vaderlandt oprockenen. Leert tē lesten eens verstaen/ dat sy onder den Heyligen schijn vande Catholycke relige / hare ambitie / ende begeerlicheyt van Tyrannij bedecken/ende laet u anders niet voorstaen/dan dat ghy alle voorgaende quaet euen so wel / vanden nieuwen Hertoch van Brabandt/als vanden Coninc van Spanien hebt te vreesen ende dat hy den naem voeren/maer dē Spaenschen raet/geest ende adem/in den wichtigen poincten/daeraen dē staet van t'Landt/ende uwe welvaert hangt/altoos regheeren sal/daerom jacht van u die oneenicheyt ende misvertrouwen/die vreemde natien tusschen u beyden voeden / om beyde te moghen ouermeysteren/ende onderdrucken. Blijft eenich met die gene/die ghy siet/dat soo veel haers bloets voor des Vaderlants vryheyt vergotē hebben/ende die vryheyt van uwe conscientien niet en soecken te beswaren/maer Godt ende den heyligen Geest daer ouer regeeren laten/ Den seluen biddende/om eenes yederen hert te stueren op den wech der salicheyt.

FINIS.